

Werner Bulst SJ, *Offenbarung. Biblischer und theologischer Begriff*, Düsseldorf, Patmos-Verlag, 1960.

Profesor teologii fundamentalnej w Innsbrucku, W. Bulst postanowił na nowo przemyśleć utarte drogi uzasadnienia nadprzyrodzonego charakteru religii katolickiej w obliczu nowych potrzeb życia i nowych osiągnięć współczesnej teologii — zwłaszcza egzegezy i teologii biblijnej. Rozważania swoje rozpoczął W. B. od centralnego pojęcia, jakim jest niewątpliwie pojęcie objawienia. Nie interesuje go zagadnienie możliwości czy też konieczności objawienia i nie ma on także zamiaru rozwódzić się nad dziejami definicji objawienia w teologii, lecz skupia całą swą uwagę na samym pojęciu chrześcijańskiego objawienia. By lepiej wejść w problem W. B. w pierwszym rozdziale daje syntetyczny obraz tradycyjnych ujęć pojęcia objawienia we współczesnej teologii zarówno katolickiej, jak i protestanckiej, i wykazuje, że pojęcie objawienia jest zagadnieniem otwartym, oczekującym dalszej precyzji i głębszego umotywowania. Teologia fundamentalna i dogmatyka w swym nurcie szkolnym określa pojęcie objawienia dość jednoznacznie jako *locutio Dei (attestans)*. Najczęściej słowo *locutio* bierze się tutaj w jego znaczeniu węższym, dosłownym jako pojęciowe przekazywanie myśli, chociaż niekoniecznie jako mówienie. W podręcznikach zazwyczaj punkt ciężkości rozważań spoczywa na teoretycznej analizie samego pojęcia objawienia, które się z góry zakłada. Jeśli się szuka uzasadnienia, to tylko w dokumentach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. W konsekwencji za treść objawienia przyjmuje się zawsze jakąś prawdę, naukę, która jest człowiekowi zupełnie niedostępna lub tylko z wielkim trudem osiągalna na drodze naturalnego poznania. Takie jednak zintelektualizowane pojęcie objawienia

wyduje się grzeszyć jednostronnością. Coraz bardziej w teologii podkreśla się na pierwszym planie samego Boga i Jego zbawcze działanie względem człowieka, obejmujące nie tylko przekazywanie pewnego zespołu prawd i obowiązków, lecz streszczające się głównie w historycznym wezwaniu człowieka jako osoby przez osobowego Boga do współdziałania w zbawieniu siebie i świata.

Objawienie jest w pierwszym rzędzie dobrowolnym wyjściem Boga człowiekowi naprzeciw. Ten personalistyczny aspekt objawienia coraz bardziej podkreśla w ostatnich czasach katolicka teologia biblijna. Autor z wyraźną sympatią odnosi się do tych wysiłków, które ujmują objawienie więcej w kategoriach konkretnych i historycznych niż teoretyczno-filozoficznych. Objawienie — to żywa rzeczywistość ukazana w Starym i Nowym Przymierzu. Jest to rzeczywistość Bożego wezwania i ludzkiej odpowiedzi. Bóg objawia się nie tylko w nauce, w prawdach, ale w działaniu, a najpełniej objawiał się w osobie Słowa Wcielonego. Objawienie nie jest przede wszystkim pouczeniem, udzieleniem wiadomości, ale jest historycznym dialogiem między Bogiem a człowiekiem, i to dialogiem dynamicznym.

W nowożytnej liberalnej teologii protestanckiej pojęcie objawienia nadprzyrodzonego zatraciło się w sentymentalizmie, subiektywizmie i etycyzmie. Dlatego obecnie protestancka teologia, która przyznaje się do Chrystusa, zapytuje o istotę objawienia chrześcijańskiego. Świadomie mówi się w niej o „teologii objawienia” i bardzo podkreśla się jego historyczność.

W części drugiej autor poddaje analizie metodologicznej pojęcie objawienia występujące w teologii systematycznej i biblijnej. Pojęcie, jakim posługuje się teologia systematyczna jest, zdaniem autora, zbyt jednostronne i niepełne i dlatego opowiada się on za biblijnym pojęciem objawienia, które jest szersze i bardziej odpowiada mentalności współczesnego człowieka, wyczulonego na życiowe konkrety, a obojętnego na teoretyczne pojęcia. Nie uważa jednak autor, by istniało należycie sprecyzowane pojęcie objawienia i dlatego jest ono nie tylko głównym, jego zdaniem, pojęciem teologii, ale jednocześnie prawdziwie współczesnym problemem teologicznym. Autor postuluje kilka usprawnień metodologicznych i wskazuje na trudności w sformułowaniu adekwatnego pojęcia objawienia. Dotychczasowe uzasadnienia intelektualistycznego, szkolnego pojęcia objawienia autor uważa za nieprzekonywające i niewystarczające.

Za najodpowiedniejszą metodę uważa on metodę fenomenologiczną kolejnych przybliżeń. Autor wątpi, by istniało tylko jedno pojęcie objawienia w Biblii. Istnieje ich kilka z tym, że istotne elementy są im wspólne. Przede wszystkim zawsze na pierwszym planie występuje ten sam Bóg, który się objawia w ramach historii zbawienia ludzkości, wywodzącej się od Adama.

W części trzeciej W. B. próbuje zastosować swoje metodologiczne postulaty do uformowania możliwie pełnego i wszechstronnego pojęcia objawienia, które by obejmowało wszystkie istotne elementy teologiczno-biblijne. Najpierw więc autor poddaje szczegółowej analizie poszczególne elementy, poczynając od najbardziej oczywistych, a następnie ujmując całość rozważań, podaje syntetyczną definicję, według której nadprzyrodzone objawienie jest to „łaskawe, osobowe i zbawienne samoukazanie się Boga człowiekowi w ramach jego historii na drodze nadprzyrodzonej działalności Boga, w widzialnych zjawieniach, a przede wszystkim w Jego poświadczo-
nym Słowie, wyjaśniającym i obejmującym wszystko. Dokonało się ono jako przygotowanie w Izraelu, a ostatecznie w Jezusie Chrystusie, dla nas obecnie w nauce i działalności Kościoła; wprawdzie na ziemi przykryte jest ono licznymi zasłonami (dlatego człowiek przyjmuje je wiarą), ale skierowane jest na bezpośrednie widzenie Boga w wieczności” (111). Niewątpliwie objawienie słowne ma pierwszeństwo ze względu na to, że jest jak najbardziej osobowym wyrazem Boga.

Doskonale opracował autor poszczególne aspekty objawienia. Personalistyczny aspekt objawienia mógłby autor jeszcze staranniej i szerzej ująć ze względu na jego aktualność i potrzebę. Całość jest ciekawym i oryginalnym podejściem do tego z całą pewnością niełatwego problemu. Zaslugą autora jest przede wszystkim wskazanie na nowe teologiczne perspektywy tego zagadnienia, które uchodziło za zupełnie wykończone i raz na zawsze ustalone. Dziełko Bulsta może pobudzić do dalszych badań i ustaleń pojęcia objawienia w oparciu o najnowsze wyniki biblistyki i teologii.

Ks. B. Piepiórka TJ